

Dansk Grønlands-forskning 1932.

Af

dr. phil. Kaj Birket-Smith.

Den danske Grønlands-forskning går langt tilbage i tiden, idet den daterer sig fra den ekspedition, som Christiern I udsendte under ledelse af Pining og Pothorst, vistnok i året 1472. Den drives så med stigende kraft gennem de følgende århundreder, ikke mindst efter kolonisationen 1721 og navnlig fra 1876, da hele arbejdet sættes i system, hvilket yderligere fæstnes ved nedsættelsen af „Kommissionen for ledelsen af de geologiske og geografiske undersøgelser i Grønland“ to år senere. Det er således i fortsættelse af århundreders god tradition, når det videnskabelige arbejde i Grønland atter i år forfølges med kraft og iver; men da det samtidig ved udsendelsen af over 150 videnskabsmænd, officerer og assistenter har nået en foreløbig kulmination, kan en oversigt over det formodentlig have sin interesse, og det er en sådan, som her skal forsøges.

Det største foretagende er den treårige undersøgelse på den nordlige østkyst under ledelse af dr. phil. L a u g e K o c h (se dette tidsskrift bd. XXXIV s. 90 ff.). Denne ekspedition tog sin begyndelse i fjor, og i vinter har 16 mand overvintret på de to hovedstationer henholdsvis på Clavering Ø mod nord og Ella Ø i syd. Til ekspeditionens rådighed i sommer står de to skibe s/s „Gustav Holm“ med kaptajn Vestmar som chef og s/s „Godthaab“, der føres af overstyrmænd Rosfeldt. Desuden disponeres der over tolv motorbåde af forskellig størrelse og to flyvemaskiner. I alt omfatter ekspeditionen i år 95 medlemmer, af hvilke 26 er direkte beskæftiget med kærtlægning af landet mellem Danmarks Havn og Scoresby Sund; desuden deltager 13 geologer, 5 zoologer, 4 botanikere, 2 arkæologer o. s. v.

I det nordlige område, som omfatter strækningen fra Kap Hold with Hope til og med Hochstetter Forland, arbejder to topografiske hold under ledelse af kaptajn Bruhn og premierløjtnant Johansen, et geologisk hold, der omfatter de to svenske forskere, professor Backlund

og fil. lic. D. Malmqvist samt to assistenter, et andet geologisk hold bestående af stud. mag. Eigil Nielsen og en assistent, et arkæologisk hold under ledelse af cand. mag. Helge Larsen med to assistenter og endelig et zoologisk hold bestående af mag. scient. Alwin Pedersen med en assistent.

Det sydlige arbejdsfelt omfatter Franz Joseph Fjord og Kong Oscar Fjord. Her arbejder ligeledes to topografiske hold, det ene ledet af premierløjtnant Madsen, det andet af mag. scient. Simonsen og overofficiant Stenør. Desuden er der tre forskellige, geologiske hold; det ene ledes af den tyske forsker dr. Wegmann, der ledsages af stud. mag. Noe-Nygaard og en assistent, det andet, der har en lignende størrelse, af svenskeren fil. kand. G. Säve-Söderbergh, mens det tredje består af dr. Teichert (Königsberg) og en assistent. Hertil kommer endvidere en biologisk afdeling, nemlig to biologer med en assistent under ledelse af mag. scient. Thorvald Sørensen. Fra s/s „Godthaab“ bliver der samtidig foretaget en række zoologiske og hydrografiske undersøgelser i Scoresby Sund, Franz Joseph Fjord og omliggende farvande under ledelse af dr. phil. R. Spärck sammen med to andre zoologer og en hydrograf.

Flyvningerne foretages af søminemester Petersen og løjtnanterne Harms, Overby og Münter foruden fire mekanikere, og luftfotograferingen af løjtnanterne Bonde og H. H. Nielsen samt overofficiant Thovdahl med kaptajn Herschend som chef. I tilknytning til denne kårtilægning fra luften er der foretaget forskellige langflyvninger over indlandsisen af Lauge Koch selv sammen med Søminemester Petersen og mekaniker Kramme. Den første af disse flyvninger fandt sted den 18. juli fra Clavering Ø op gennem Tyroler Fjord og derfra ind over indlandsisen til nunatakkerne Punktum og Kaldbakur, ved hvilken lejlighed Carlsberg-Fondets Land og det sydlige Dronning Louise Land blev kårtilagt. Den 21. juli startedes der igen fra Clavering Ø med kurs stik vest til $74^{\circ} 05$ n. br. og 30° v. l., hvorfra der fortsattes mod syd langs isranden til $72^{\circ} 40$ og videre mod øst til Kempe Fjord og Ella Ø. Denne flyvning bød på adskillige geografiske overraskelser, isranden mellem $76^{\circ} 30$ og 72° såvel som Jættegletsjeren med dens talrige tilløb blev kårtilagt, og man havde pejling til meget land nordvest for Scoresby Sund. Den 29. juli blev der fløjet nordpå langs kysten til Danmarks Havn og Hvalrosodden, og endelig den 6. august foretoges en flyvning fra Clavering Øen bag om Scoresby Sund over store, nye landområder og fjorde, derfra til Bjørne Øerne, Øfjord og Nordvest Fjord, hvor der foretoges en sløjfelyvning og fortsattes over indlandsisen til de inderste nunatakker og tilbage til Clavering Ø.

Når de to skibe efter endt sommerarbejde forlader landet, vil mindst

16 mand blive tilbage på de to hovedstationer for at fortsætte undersøgelserne til næste år.

Den mellemste del af østkysten besøges i sommer af en ekspedition under ledelse af kaptajn E j n a r M i k k e l s e n med motorskibet „Søkongen“. Der medfølger i alt 9 videnskabsmænd og assistenter, bl. a. cand. mag. M. A. Degerbøl som zoolog, stud. mag. Tyge V. Bøcker som botaniker, geodæterne Chr. Larson og Englønderen Michael Spender, den engelske geolog R. G. Wager, lægen Jens Jensen og maleren Sven Mikkelsen. Det videnskabelige formål er i første række en undersøgelse af den store fjord Kangerdlugssuaq på omtrent 68° n. br., et sted der har særlig interesse som en af de nordligste fjorde, hvortil Angmagssalik-Eskimoerne plejer at udstrække deres fangstrejser. Ekspeditionen nåede den 11. juli gennem isen ved Kap Dalton på Blosserville Kysten og fulgte derefter landet sydover. I begyndelsen af august påbegyndtes arbejderne i Kangerdlugssuaq, hvorfra ekspeditionen vil gå til Angmagssalik.

Ved Angmagssalik er der denne ligesom forrige sommer foretaget omfattende arkæologiske udgravninger af dr. phil. T h e r k e l M a t h i a s s e n, hvis foreløbige beretning offentliggøres andetsteds i dette tidsskrift (se s. 130). Efter at have afsluttet sine undersøgelser her, har dr. Mathiassen sluttet sig til den 7. Thule ekspedition.

Den stort anlagte 7. Thule ekspedition, der står under ledelse af dr. phil. K n u d R a s m u s s e n, er en fortsættelse af de i forrige år påbegyndte undersøgelser på Frederik VI's Kyst, for hvilke der også gøres rede her i tidsskriftet (35. Bd. 4. H.). Hovedvægten er i år lagt på kærtlægning, geologi og arkæologi. Til ekspeditionens rådighed står motorskibet „Th. Stauning“, fire motorbåde og en flyvemaskine. Der er i alt 15 danske deltagere foruden en halv snes Grønlandere.

De kartografiske opgaver omfatter en kærtlægning i så stor udstrækning som muligt af Frederik VI's Kyst, hvis forløb hidtil kun har været kendt i grove træk. To opmålingshold bestående af kaptajn C. C. A. Gabel-Jørgensen som leder, kaptajnløjtnant C. H. Madsen, søløjtnant I. V. Tegner, søløjtnant H. I. E. Wittrup Hansen og en maskinist, foretager punktbestemmelser langs kysten. Flyvningerne foretages af søløjtnant E. Rasmussen som chef og artilleriassistent T. Petersen. Til flyvernes rådighed står endvidere en mekaniker, en radiotelegrafist, to fotografer og en fotograftekniker. De geologiske arbejder foretages af mag. scient. R. Bøgvad i tilknytning til måleholdene, idet der tilvejebringes så snævert samarbejde mellem geolog og geodæter, som forholdene tillader det. Arkæologiske undersøgelser er særlig tænkt udført i områderne ved Skjoldungen, Tingmiarmiut

og Anoritôq. De foretages dels af Knud Rasmussen selv, dels af dr. Therkel Mathiassen, efter at denne har løst sine opgaver i Angmagssalik Distriktet. Af særlig betydning for spørgsmålet om Nordbo-ruiner på østkysten er det, at også dr. phil. Poul Nørlund har fået lejlighed til at foretage en ekskursion østen for Kap Farvel. Efter hvad der hidtil foreligger oplyst, har ekspeditionen løst sine opgaver programmæssigt, bl. a. er der siden 7. august foretaget et stort antal flyvninger med et samlet antal af 73 flyvetimer, under hvilke man fra luften har kårklagt hele området mellem Pikiutdleq (Køge Bugt) på c. 65° n. br. og Kap Farvel.

Skønt således en omfattende og mangesidig undersøgelse er i gang på Grønlands østkyst, ligger arbejdet på vestkysten langtfra stille. Dr. Nørlund, hvis midlertidige deltagelse i den 7. Thule ekspedition netop blev nævnt, fortsætter sine arkæologiske undersøgelser over Nordbo-ruiner i Julianehaab Distrikt sammen med den svenske forsker; dr. M. Stenberger og stud. mag. Holtved. I nær tilknytning til dette arbejde står de studier, der i samme område udføres af professor, dr. phil. G u d m u n d H a t t, ledsaget af sin frue og geologen, mag. scient. Keld Milthers med det formål at kaste lys over Nordboernes kvægavl. En undersøgelse af Nordbo-ruinerne i Godthaab Distrikt foretages under ledelse af arkitekt A a g e R o u s s e l l sammen med mag. scient. J. Iversen og stud. mag., greve Eigil Knuth.

To mindre ekspeditioner med praktisk-videnskabelige formål er udsendt af Grønlands styrelse. Den ene, der ledes af ingeniør J. O. B. P e t e r s e n, foretager geologiske undersøgelser fra Sukkertoppen og nordefter, mens den anden, under ledelse af cand. mag. P o u l H a n s e n, fortsætter tidligere års arbejder over torskens biologi, denne gang i Frederikshaab og Julianehaab Distrikter og — i samarbejde med 7. Thule ekspedition — også et stykke øst for Kap Farvel.

Den vældige, nye kårklægning af vestkysten, som Geodætisk Institut påbegyndte for nogle år siden, iværksættes i år med to hold. Det ene foretager detailmålinger på Disko og Nügssuaq samt forbereder desuden en detailtriangulation syd for Egedesminde; det står under ledelse af premierløjtnant O. C. J ø r g e n s e n og disponerer over otte målere og to motorbåde. Det andet hold, under ledelse af geodætassistent J o h a n s e n, foretager astronomiske punktbestemmelser på strækningen mellem Nordre Strømfjord og Umánaq.

Noget uden for den egentlige Grønlands-forskning står de undersøgelser, der er knyttet til det internationale polarår (jfr. Geografisk Tidsskrift bd. XXXV s. 22 ff), og som vil blive fortsat indtil slutningen af august 1933. Mens der på østkysten gøres iagttagelser af en fransk ekspedition ved Scoresby Sund og en hollandsk ved Angmagssalik,

arbejder der to danske hold på vestkysten og et dansk hold i Thule ved Smith Sund. Det sidst nævnte sted, der ved denne lejlighed har fået radio, virker afdelingsmeteorolog, cand. mag. V i g g o L a u r s e n, cand. mag. F. P. Dahlkild og stud. polyt. Mortensen sammen med en assistent og en mekaniker. Holdet ved Godhavn består af mag. scient. J o h a n n e s O l s e n, cand. mag. Stilling og cand. phil. frk. E. Schwartz. Ved Julianehaab sidder et hold bestående af cand. mag. T h i e s e n, cand. mag. Ansgar Jensen og stud. polyt. P. Jensen. Desuden vil der blive udført nordlysiagttagelser ved Godthaab. Der kan ikke her gås nærmere ind på det store antal meget specielle opgaver af magnetisk, meteorologisk og lignende art, som påhviler deltagerne; men det fortjener at nævnes, at de alle er udrustet med ualmindelig fine og gode instrumenter.

Det tør da siges, at interessen for Grønland er levende som ingen-sinde før, og at der i år fra dansk side udføres et arbejde, som vist nok kan kaldes enestående i forhold til landets størrelse, og som vil sætte sig varige spor i fremtidens videnskab.
